

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSŐS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	169	Egyházi és iskolai mozgalmak:	182
Bujdosók imája. <i>Deák Miklós</i>	170	Új örökös alapítók. -- Az unitárius	
Hazafelé. <i>B.</i>	172	egyházi Főtanács. -- Az E. K. Ta-	
A mi menekültjeink. <i>Többen</i>	173	nács. -- Az egyházi értékek. --	
Könyvtől áznak szemeink. <i>Iózsef</i>		Az egyházköri gondnoki karban.	
<i>János</i>	176	-- A kolozsvári egyházközség. --	
A mi katonáink:	177	Péter Sándor lelkész. A rabló	
Óreg baka. <i>Úrmösi Károlyné</i>	180*	betörés. -- Első látogatás. -- Akik	
Irodalom	180	otthon maradtak. -- A hadiárvány.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, második b s írta dr. **Boros György**. E női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. **Bőrkötés** aranszéssel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Megrendelhető a szerkesztőnél.**

A D. F. E. örökös alapítói.

100—100 koronával.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 K.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 K.
3. Hajós János 220 K.
4. Fekete Gábor Kolozsvár.
5. Dr. Bedő Albert Budapest.
6. Könyves Kálmán Rt. Bpest.
7. Székely László Torda.
8. Ürmössy Jenő Kolozsvár.
9. Csegezy Mihályné Albert Ilka Torda.
10. Raffay András Abrudbánya, I. részl.
11. Dr. Boros György Kolozsvár.
12. Toroczki Gyeházközség.
13. Ferencz József püspök.
14. Koronabank Rt. 60 K.
15. Benke Elek adótárnok Sz.-keresztúr.
16. K. Nagy Béla Kraszna.
17. Farkas Józsefné emléke 60 K részl.
18. Boér Gergely Kolozsvár.
19. Raffay Zsigmond Verespatak 50 K I. részl.
20. Imre József Verespatak.
21. Borbély Sándor igazgató (ígéret).
22. Dr. Székely Ferenc Budapest.
23. Boncza Miklós Bpest 160 K.
24. Dr. Kőváry László 120 K.
25. Nagyiklódí Tischler Mór Kolozsvár.
26. Mikó Dezső Abrudbánya 50 K.
27. Thoroczky Vencel. Guraszáda.
28. Kovács József Hmvásárhely.
29. Kovács Józsefné Hmvásárhely.
30. Ajtay Jánosné H.-almás.
31. Sipos József m. kir. adótárnok.
32. Merész Gyula festő Kolozsvár.
33. Nagy Balázs Torda.
34. Dr. Balogh György Torda, 20 K.
35. Pap László Székelyudvarhely.
36. Székely Miklós Torda.
37. Kisgyörgy Sándor Vargyas
38. Botár János Budapest.
39. Magyar Leszám. és Pénzváltó Bank.
40. Id. báró Daniel Gábor főgondnok.
41. özv. dr. Nagy Károlyné Abrudbánya, ígéret.
42. özv. Pálffy Jánosné Csegez.
43. Csegezi Taar Balázs emlékére.
44. Csegezi Taar Balászné sz. aranyos-rákosi Biró Polixéna emlékére.
45. Balogh József máv. főellenőr Kolozsvár.
46. özv. Simon Ferencné Kolozsvár.
47. Pálfi Márton tanár.
48. Reitter Aladár Kolozsvár.
49. Péter Sándor lelkész és neje Bitai Mária.
50. Árkossy Lajos Kolozsvár.
51. Dr. Ferencz József Kolozsvár.
52. Székely János mérnök Kolozsvár.
53. ótordai Weress Sándor Kolozsvár.
54. Szentkirályi Ferenc Sz.-keresztúr.
55. Csegezy Mihály gondnok, Torda.
56. Ballok Károly Kolozsvár.
57. Pákey Lajos Kolozsvár.
58. Dr. Kozma Endre közjegyző, ígéret.
59. Dr. Pálffy József ügyvéd Kolozsvár, ígéret.
60. Gyulay Árpád, p. ü. tan. Kolozsvár.
61. Lipkay Artur né Gál Ilona Bpest.
62. Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár.
63. Dr. Ferenczy Géza Nagyajta.
64. Székely László Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke 200 K
65. Báró dr. Daniel Gábor, Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke
66. Báró Daniel Lajos Vargyas.
67. Péterffy Zsigmond „Ferencz József püspök jubileumi emlékére.“
68. Végh Jánosné Mezőtőháti.
69. Kolozsvári egyházközség.
70. Tibáld József lelkész emléke.
71. Özv. Tibáld Józsefné S.-Sztgyörgy.
72. Józán Miklós esperes Budapest.
73. Abrudbányai Nagy Elemér Szentkereszt.
74. Joó Elek és neje Siménfalva.
75. Dr. Erdődi Endre orvos.
76. Vári Albertné Kolozsvár.
77. Özv. Szentpéteri Gáborné Kolozsvár.
78. Árkossy Béla Selmezbánya.
79. Dr. Száthmáry Pál „Szülőim emlékére“ hadiarvák javára 200 K.
80. Dr. Várady Aurél Kolozsvár.
81. Bartha János torockói presbiter.
82. Kovács Imre lelkész és neje Bágyon.
83. Varga Dénes főgymn. tanár Torda.
84. Fekete Ferenc takpt. igazgató Torda.
85. Sófalvi Sándor városi főpénztáros Torda.
86. Kún Sándor (Kolozs) 102. táb. posta.
87. Egy unitárius lelkész, ki magát megnevezni nem akarja.
88. Fazakas Lajos esperes dr. Boros Györgyné tiszteletére.
89. Csongvay Lajos köri gondnok.

93. Dr. Binder Emilné sz. Fazekas Jolán.

Akinek valakije a háboruban van, rendelje meg az Unitárius Közlönyt. Értékes emléke a nagy háborúnak.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS és ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN.

Előfizetési ára: 3 korona. Egy szám ára: 30 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 1 koronát, összesen 3 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 K. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Hősöket szült és nevelt ez a borzasztó háború. Hős volt a székely mindig, dicsősége túlzengette a bérceket, de amikor szent földjére tette förtelmes lábát a galád szomszéd, oroszlán lett belőle és egy pillanat alatt, — mert a nagy háború időmérlegén csak néhány pillanat az a három hét — szétverte, megsemmisítette a gyáva nyulat, amely futott, amerre tudott, mihelyt komolyan szembe szállott vele. Nemcsak a fölfegyverzett székely volt hős, hanem azok is, akik végig kitartottak népük mellett, az egyházi és polgári tisztviselők. Nemes, szép példákat ismerünk, de ezek között már legendás szint nyer a kereszturi főgimnázium igazgatójává, akit még a hatósági rendelet és fenyegetés sem tudott elmozdítani szép iskolája mellől. Ha ő építtette, ő őrzi is utolsó lehelletig és a szerencse kedvezett Pap Mózes igazgatónak. Az oláhok nem mertek elmenni az iskoláig, a mi katonáink pedig hallgattak az igazgató határozott szavára és elkerülték az új épületet.

Bámulatra ragadó volt az a türelem és reménykedés, melylyel a menekülők végig mentek Magyarország útjain és helységein. De el kell ismerni, hogy a nem menekülők, köztük Kolozsvár lakossága, szép példáját mutatta testvéri érzésének a segítségben és gyámolításban.

A betegség annyiféle, a hányféle az ember. Egyik beteg azonnal elveszíti a fejét s nem bizik sem magában, sem az orvosban. A másik nem hiszi el, hogy neki nagy baja van, a harmadik meg azt hiszi, hogy őt az

orvos ki akarja szipolyozni. Hát sokféle testi betegség van, de mégis Lechner professzornak lehet igaza abban, hogy sokkal több elmebajos van az ő klinikáján kívül, mint belül. Fájdalommal tapasztaltuk, hogy a menekülés nagy lelki megrázkódást és sok más betegséget, sőt halált is eredményezett.

Bujdosók imája,

A székelyföldi menekültek Istentiszteletén a karcagi ref. templomban október hó 1-én mondotta Deák Miklós székelyszentmihályi unitárius lelkész.

Örök Isten, végtelen szeretet! Szent neveddel ajkun-
kon, szent érzettel szívünkben hajlunk meg előtted, kiről
minden azt beszéli, hogy lényed szeretet. Nyíló virág, her-
vadt levél, tenger, patak rólad beszél. A mező, mely áldá-
saidat teremtményeid számára növelte, neked mond di-
cséretet. Az elszáradó fű illatárjával még egyszer feléd
emelkedik. Az elnémult madársereg utolsó hangjával is
neked köszöni a napot, melyre felvirradott, a szellőt és
harmatot, a fészket, hol párja költöztet, az örömet, mely
kis szívét susogó lombok alatt eltöltötte.

Minden téged dicsér, téged magasztal Uram!

Mi is, bánattól sujtott gyermekeid, elődbe borulunk.
Az őszi szél sivitásába belesírnak égető könnyeink. Hiszen
Te láttad, midőn bús, lehajtott fejjel elhagytuk hazánk-
kat, kéklő hegyek ormát; mélységes völgyeknek csevegő
patakját. Te láttad a vándorútra kelteknek végtelen nyo-
morát, Te tudod, hogy elveszítettük hazánkat, földünket,
imádkozó lelkünk szép fehér templomát. Te hallottad,
hogy, a menekülők ezrei közt miképpen kereste a gyer-
mek szülőjét, a szülő gyermekét. Te hallottad a szívzaga-
gató kiáltást: Anyám, hol vagy? Gyermekeim, hová lettél?

De te tudod azt is édes jó Istenünk, hogy nem a
gyávák futása volt a mi futásunk. Mikor hős fiaink ha-
zánk más határán ellenséget üztek: akkor rontott reánk
alattomos módon, védtelen nőkre, kicsiny gyermekekre,
elaggott öregre a gyilkosok serge.

Egy világ fájdalmával szívünkben távoztunk el szép
hazánkból. Messze estünk tőle s mégis, ide is: vészfel-
hőit látjuk, villámok cikáznak, azt akarja az ellenség,
vége legyen a székely hazának. Köszörüli kardját, szórja
a golyóját, eloltani készül a székelynek élete világát. Ös-
merjük a célját: kardhegyére hányni kicsiny gyerme-

keinket, meggyalázni drága, édes hitveseinket. Lángba borítani nyugtot adó házunk, hogyha visszatérünk, helyét se találjuk.

Ellenség ajakán ott a dicsekedés: Nekem zödel székelv földön ezután a vetés. Arany kalász nekem bölint... asztalomra kerül -- csak a székelv anya szoptat rabot ezután egyedül.

Ah, meghaltak az álmok Székelvországunkban, édes jó Istenünk! Ellenségnek vad csordája viszi el földelnekek dús áldását. Ahol mi szántottunk, ahol mi vetettünk, ahol mi arattunk, nem a miénk többé.

Ugy tetszik, Atyánk, mintha levetted volna rólunk gondviselő kezéd: mintha nem hallottad volna meg, midőn a remegő tanítványokkal hozzád kiáltottunk: »Uram, tarts meg minket, mert elveszünk!«

Pedig Te meghallottad. Csak »bűneink miatt gyúlt harag kebledben, midőn elsujtád villámidat dörgő fellegedben.« Csak próbára tetted hitünket, de összefonja szent kezéd annak szétszakadt szálait és szólsz a bujdosókhöz: »Akkik biznak az Ur Istenben nagy hiedellel, azok nem vesznek el semminemű veszedelemben.« Szólsz és nem engeded meg, hogy a Hóra és Kloska vad serege arasson végső diadalt a szabadságért élni, halni tudó népeden. Szólsz és oda mutatsz áldó szent fiadra -- a mi édes idvezítőnkre -- ki felmutatja előttünk szive vérző sebét: »A rókáknak barlangjok, az égi madaraknak fészkek van, de az ember fiának nincs annyi helye hová fejét lehajtaná!«

Ah, vajjon Atyánk! Nem némul-e el a panaszos kiáltás ajkunkon, ha rád tekintünk, aki beamed bizva fűri nehéz sorsát és imádkozó lelke benned megvigasztalódik!?

Jövünk mi is tehozzád... még most ágról szakadtak. Jövünk és hisszük, hogy oltalmazó kezéd nem hagy el minket, hisszük, hogy nem leszünk mindig földönfutók. Jövünk hálát adni, hiszen a Te gondviselő lelked illetését érezzük e nemes város fiai és leányainak irántunk megnyilatkozott szeretetében, midőn minket hajlékaikba fogadtak. Jövünk hálát adni, midőn ę testvér-felékezet megnyitotta előttünk templomát, hogy elsírassuk itt honfi bánatainkat. Oh, add áldott Isten hogy a bujdosók keservét gyógyithassa itt tovább is az irgalom és szeretet olaja Add, hogy beteljesüljön rajtunk az idvezítő édes biztatása: »Boldogok, akik sírnak, mert megvigasztaltatnak.« A Te szűrelő szent fiadnak, az Ur Jézusnak nevében kérünk, hallgass meg könyörgésünket. Ámen.

Hazafelé.

Csak oda szállott a lelke mindenkinek. Csak ott bolyongott a romok fölött, mint a leégett ház fölött a gólyamadár.

Ellenséget, gonosz, durva, kegyetlen ellenséget látott rombolni az oly kedves és boldog ház udvarán. Látta elpusztulni mindenét, amit ott kellett hagyni. A szép buzasztag bizonyyal elégett, a kicsévelt gabonából bizonyára ők lakmároznak a gonoszok... Még csak arra se lesz hely, ahol fejünket lehajtanók, még csak annyi sem marad meg, amiből egy ebédet készítenénk. Talán a templom és az egész falu is elpusztult, hamuvá lett és mi földönfutók örökre!...

Igy töprenkedett a menekülő székelyek lelke. Ilyen rémképeket látott álmában és émetten.

Csak fokozta a siralmak özönét az, ami még kétségbeejtőbb volt: ha a háznéből valaki otthon maradt, vagy ha magára menekült el és ismeretlen helyre vetődött.

Az anya keresi kis gyermekét, aki útközben eltűnt, a testvér azt hallotta, hogy testvérét elfogták, talán megölték. A gyermekek szívszorongva várják a hírt otthon maradt öreg szülőikről, akik nem tudtak elszakadni onnan, ahol életök javát leélték. Hallották, hogy a rablók nem kímélték még az öregeket sem! Temetni kellett útközben, mert a kis ártatlanok megfulladtak a zsufolt vasuti kocsiban, mert az öregeket megölte az izgalom és a bánat...

Pusztulás, veszedelem, kétségbeesés és csüggedezés és még minden egyéb volt sorsa a székely menekülőnek hat hosszú hét alatt. De ő bizott Istenében, ő remélte, hitte is, hogy nem fogja elhagyni Istene. A nagy csapás idején azt mondtuk: »Bizzatok, mert velünk van a szabadság Istene.« Azt jóstuk, hogy a születés ünnepén ott hon fogjuk áldani a mi megtartó Istenünket.

Ime, a mi hitünk megtartott minket, ime a bujdosó immár útban van hazafelé. Már otthon is van legtöbbje és van háza, van más hajléka is, nem pusztult el egészen amit otthon hagyott volt. Lesz némi kis kenyere, lesz más egyebe is, mert lesz ideje még arra is, hogy a jövőre szántson és vessen, ha nem is a régi erővel, ha nem is a szép ökörrrel, a kedves tehenekkel, de legalább a mások segítségével.

Immár nem aggodunk túlon-túl, mert bizunk ma-

gunkban. Érezzük, hogy lelki és testi erőnk újból növekedőben van. Arra is bizalommal gondolunk, hogy a haza megkímélt fiai, akik oly hálára kötelezték jószágos segítségükkel a menekülő székelyt, nem feledkeznek el a hazatértről. Bizunk, hogy az ország gondoskodása új életet fog biztosítani kelet hű népének. Virágzó, jóban gyarapodó, eddig soha sem látott gazdag székely népet fog teremteni a nemzet hálája a harctéren küzdők, a védetlenül menekülők földjén.

A nagy bánat és sok sirás helyét az erőbe szökkenő reménység foglalja el.

Induljatok hazafelé jó székelyek. Lehet, hogy a torony harangja elmúlt, mert elvitték ágyunak a mieink, vagy az ellenség, de áll a szép, a legszebb kis templom, mely a tietek. Áll a szószék és a szent könyv magyarázója: a lelkipásztor, feledtetni fogja szenvedéseiteket vigasztaló, enyhítő imádságával, buzdító beszédeivel.

Vissza hazafelé, oda, ahol a boldogság lesz jutalma a sirásnak, jajgatásnak, a menekülés keserveinek.

Mindenki saját otthonában áldja a mi megtartó Istenünket.

B.

A mi menekültjeink.

Mély sajnálattal értesültünk, hogy Pap Mózes igazgató családját súlyos csapás érte. A keserves bujdosás közben Nagymajlátban rövid betegeskedés után elhunyt kedves és szép kis leányuk: Zsuzsika. Istentől kérünk vigasztalást számukra.

Karczagról. Sok viszontagságon mentünk keresztül, mezőn hálva, esőben, szélben, hidegben, melegben, küzdve az étellel, sokszor elkeseredve szeretteim nélkülözéseit és szenvedéseit látva, máskor reményt táplálva, hogy még így is jobb, mint kinoztatni s majd ennek is vége lesz valamikor, csak hogy éppen drága imádott hazánk megmaradjon. Karczagon telepedénk le egy kis sötét szobát kapva havi 20 kor. díjért. Így is jó, legalább nem vagyunk kitéve többé az idő viszontagságainak. Gimnázista két fiam beirattam a helybeli ev. ref. főgimnáziumba, legalább tanulási idejük ne vesszen el s az elemi tanuló fiam szintén a többi egybegyűjtött menekült gyermekekkel Pálfi Ákos homoródszentpáli menekült tanító úr tanítása mellett folytatja iskolázását. Nehéz az élet, csak most látjuk, mi volt az otthon. Hiveimről kevés

tudomásom van, alig öt család telepedett le a törökszentmiklósi tanyákon, a többiek jórészt otthonn, miután többben vissza is tértek, ki tudja milyen sorban részesültek. Hallomás után a katonaság elhajtotta őket hazulról, hogy hová lettek, még eddig nincsen tudomásom, bár mindenfelé tudakozódok utánok! Itt vannak Deák Miklós és Gálfalvi János lelkésztársaim. A szomszéd községek-ből unitárius atyafiak, Szentmárton, Szentpálról egy pár család. Szét vagyunk szórva a szélrózsa minden irányába. Helyzetünk türehető, bár sok mindent nélkülözünk. Várnók visszarendelésünket s mégis félünk minden vágyakozásunk mellett is azon látástól, mit otthon fogunk látni.

Kádár Lajos, unitárius lelkész.

Székelykeresztur. Megnyugtatóan tisztelettel értesítlek, hogy keresztúri érdekei Statusunknak még reñdben vannak, remélhetőleg nagyobb romlásnak nem is lesznek kitéve. Kihalt városka, kihalt vidék, szegény székelység! Én még Keresztúron vagyok, teszek és mentek, amit lehet, a végső percig nem is megyek. Sejtelmem van, hogy az ellenség hozzánk nem jó. Vajha úgy lenne! Szegény családomról aug. 31-ike óta semmit sem tudok. Aggódom érte. A jószágos Isten hazánkat továbbra is tartsa meg, legyen velünk, a gonosz, förtelmes ellenséget verje meg.
Pap Mózes.

Az igazgató sejtelme valóra vált, mert Székelykereszturra az ellenség nem mert bemenni. Iskolánk épületei épen és érintetlenül megmaradtak. Még a saját katonáink is csak a régi épületbe hatoltak be szállásra. Az igazgató erélyes föllépésére az új épületet elkerülték.

Talán eleget mondanék, hogy mi is szerencsétlen menekültek vagyunk. De még sem, mert mi nemcsak vagyónunkat veszítettük el, de szegény jó öreg szüleinkről sem tudunk semmit. Oh, tanár úr kérem, milyen Szentmihály-vasárnapját éltünk át! Drága szép unitárius templomaink! De nem a fájdalom ecsetelése a céloom. Ezek után bánatteljes és mély tisztelettel maradtam *Máté Juliska,* ny. tanítómnó.

Az anya panasza. Én teljesen földönfutóvá lettem öt gyermekkel. Férjem útnak indított, amely hat nap tartott iszonyu nyomor, nélkülözés és fáradságok között.

Itt vagyok Nagymajláthon (Csanádmegyében). De most kérem ki vagyok annak a borzasztó gyötrelmek téve, amint értesültem, hogy fizetést sem kapok, na hát ez

borzasztó reám nézve, őt szerencsétlen gyermekkel, akik nem értik el, hogy nincsen, nem lehet. Férjemről ez ideig semmit se hallottam, megtörténhetett az is, hogy ellenség kezébe került, talán már nem is él.

Elképzelheti kedves főjegyző ur lelki állapotom, hogy meddig bírja el gyötört szívem, nem tudom. Jobb lett volna otthoni földben, ha ellenség által is, meghalni; így nem ér semmit az élet.

Drága pénzért sem lehet kapni semmit. Házról-házra vesszük és alig jutunk valamihhez hozzá. 1916 szept. 26. P. M.-né.

Deák Sándor bácsi nem akarta otthagyni ősi kuriáját. Ő már 87 éves ember, hát csak megvédi a kora. Meg aztán 48-ban honvéd volt, tudja mivel jár a háború. Negyedmagával, akik mind öreg emberek, ott maradt Kobátfalván, a Nyikó mellett. Csakhamar hallja a Réztető felőlről a puskaropogást. Az oláhok vonultak föl oda az agyagfalvi rét tájáról. A mieink egyszer már az utcáról kezdettek válaszolni a betörőknek. Még ágyú is szólott. A golyó közel járt a Deák uram házához. Hát már mégis el kellett mennie. Eljutott Marosvásárhelyig. Ott eladta az állatjait s a menekülők vonatjával elindult Karczag felé a fiához. Nagy későre megérkezett Kolozsvárra, de ott már le kellett szállni. Éjszaka volt. Sándor bácsi nem ismerte a járást. Ott maradt az állomásnál. A jószívű vendéglős helyet adott neki és utitársának, de másnap reggel szeretett volna bejutni a városba. Egy ur észrevette a szándékát és meg is kérdezte. »Szállást szeretnék kapni, de nem tudom hová induljak.« A kolozsvári ur — egyik egyháztanácsos afia: O. F. — azonnal felajánlotta a saját házáat. Az öreg székely hálásan köszöni, de neki társa és két zsákja is van. — Jöjjön a társa is s ő elhozza a nehezebb zsákot. A másikát elbirhatja Zsiga bácsi, a 87 éves öreg. Nem messze haladtak. Egy menekült székely fiu elkéri a zsákot, mert egy darabig ő is arra megy. A Főtér sarkáról Zsiga bácsi vitte tovább. Ekkor egy menekült székely leány kérte el a zsákot, mert ő is éppen arra megy a nagy kaszárnyáig. Onnan már könnyebb volt elvinni a Tisztviselő-telepre, az új szállásra, ahol a kedves háziasszony boldogan gondolt arra, hogy talán valaki az ő fogoly fiával is tesz jót nagy Muszkaországban. Másnap Sándor bácsi rokonnaira akadt, akik ellátták minden jóval s utravalóval egészen Karczagig, ahol reá akadt Sándor bácsi kedves pap fiára.

A menekülés minket is kidobott a nagy Alföldre. Kiskunfélegyházán állapodtam meg. Feleségem 5 és 7 éves leánykáimmal aug. 30-án s én aug. 31-én jöttünk el édes otthonunkból. Feleségem hat nap s én hét napi hányódás után érkeztünk ide. Kolozsvárra akartunk menekülni, de a vonat nem vitt már oda. Sorsunk miatt lelki állapotom rettenetes. Hatósági utasítás hiányában ami legdrágább — csakis életünket menthettük meg. A néhány rongydarabunk az otthon hagyott javaink mellett elenyésző csekély. Az egyházközség javainak egy részét a gondnokokkal elásattam. Két régi poharat és egy tányért magammal hoztam. Aug. 31-én reggel tartott templomozás után a régi palástomat a szószékre egy koszorú mellé felakasztottam, az újabbat pedig az irodában felejtettem. Innen pedig elmehettem volna hieim, vagy az orosházi hievek közé erőt meríteni. Ma megtettem a kezdő lépéseket, hogy bár 10—14 napra Dicsőszentmártonba mehessek, urvacsorát szeretnék osztani s látni 22 éves otthonomat. Itt egy szobás butorozott lakásért havi 70 koronát fizetünk. Vizen kívül minden egyebet veszünk. Különben a polgármester és főkapitány végtelen figyelmesek.

En a város segélyező-hivatalába járok fel szeptember 8-ika óta. Ennek az a jó eredménye lesz, hogy talán egy ingyen szoba és konyhához juthatunk.

További tudósításokat kér a Szerkesztő.

Guidó Béla.

Könytől áznak szemeink.

Ellenség járt berkeinkben,
Szétrombolta fészkeink,
Tüzet dobott házainkra:
Könytől áznak szemeink.

Őszre tél jön, ruhánk rongyos,
Enni kérnek gyermekink,
Pajta, szúszék, kamra üres:
Könytől áznak szemeink.

Vetés nélkül nincs aratás,
Sirnak szántóföldjeink,
A gazdájuk bujdosó lett:
Könytől áznak szemeink.

Itt is, ott is nem esőviz,
Vér áztatja mezeink,
Hullaszag van mindenfelé:
Könytől áznak szemeink.

Üres lett az Isten háza,
Távol vannak papjaink,
Elvitték a harangokat:
Könytől áznak szemeink.

Oh! ki tudná felsorolni,
Hogy mit tettek ellenünk? •
Felsorolják: a jaj, sirás
S a mi könnyes szemeink.

De ne sirjunk, az mit sem ér,
Kezdjük újra életünk,
Bizzunk egy jobb, szebb jövőbe:
Nem, nem hagy el Istenünk!

Hogyha minden csillag lehull,
Hogyha az ég ránk szakad;
Csaba mondta: »Székelyország
Még akkor is megmarad!«

Szelevén, 1916 okt. 16.

József János.

A MI KATONÁINK

TUDÓSÍTÁSOK A NAGY VILÁGHÁBORÚ RÉSZTVEVŐIRŐL

Nagyapó.

Fehér haju nagyapónak
Két daliás unokáját
Kiséri a harcba
Minden gondolata.

Könybe lábad olykor-olykor
Öreg szempillája...
Hej! ő is volt valamikor
Bennek katonája.

Piskinél a nagy csatába'
Azt a híres táncot
Ő is járta, ő is vágta
A muszkát, a rácot.

Oh de szép volt, oh de csodás!
Belepirul arca;
Mint hogyha csak most is zengne:
»Rajta honvéd, rajta!«

...Majd fölsóhajt, eszébe jut,
Hogy két unokája
Valahol a Strypa-mentén
A vad ellent várja.

— — — — —
— — — — —
Trombita szól, perreg a dob,
Vad, szilaj a roham...
Elül két szép deli ifjú
Tüzes arccal rohan...

— — — — —
— — — — —
Főlretten, megremeg lelke,
Most vajjon mit gondolt?
Fehér haju öreg apó,
Könnyes szemü jó nagyapó
Feledi, hogy hős volt...

Ürmösi Károlyné.

(742.) *Tana Lajos* honvéd, bölöni. A 24. honvéd gye. egyik menetzászlóaljához volt beosztva, 1916 jan. 6-án este érkezett több ifju barátjával az északi harctérre, Galiciába, a Stripa mellé, hol csakhamar beosztották az ezred 11. századába.

Még meg sem pihent a csapat, mely három napon keresztül hó és esőtől áztatott utakon teljes hadi felszerelésben menetelve, sietett pótolni az ujévi csaták veszteségeit, már azon éjjel, mivel a műszka behatolt állásunkba, riadó hangzik és az ifju székely katona, ki csak annyit tanulhatott a fegyverfogáson kívül, hogy »előre«; csak annyit ért a vezényszavakból, hogy: »rajta«, a tetek mezejére lép.

Parancs jött: »Az ellenséget kiverni állásainkból!« — »Előre!« Csak a testük lehetett kifáradva, de a lélek fél-istenekké varázsolta az ifju hősokeket! Alig tudták végig nézni, míg az ellenség néhány ágyunkat is hatalmába ke-

riti, hisz ez nekik csatakép! Mily szép lesz majd ezt visszafoglalni és saját vérükkel megpecsételni és ha kell életüket is föláldozni e napért... egy, dicső napért!...

Alkalom szüli a sikert. A nap is fölkel bámolni a 24-es székely honvédek hősi tettét. Látni lehet az ellenséges hullámozó ember-anyagot, fel a győzelem végleges sikerének hitével, mire megszólal honvédcink vészkiáltása, a: »Rajta!« és rohan előre mindenik, viszi őket a kötelesség-érzel, a hazaszeretet. Oroszlán módra vetik rá magukat a tülekedőkre.

Csak előre!... csak előre! — hangzik untalan — egészen állásainkig!« »Fegyverrel, szuronnal, kézi gránáttal üssétek az orosz, had, vesszen a faja!...«

S e hely a tettek mezeje. Ágyúinkat visszaadja az ellen vére áldozatán. Állásunk régi gazdáit fogadja s alig néhány pillanat, a legmeghatóbb érzés: a kivívott győzelem babérkoszorúként ragyog hőseink fején.

A történetek csatakép s kik itt estek el a honért, emléküik maradandó legyen!

Egy kis könyv látszik ki egy ismerős arc, boldogult hős zsebéből. Mellette fekszik két orosz halott, kiket szuronnal terített lábai elé. Maga sem kerülhette el a halált, mert e nap, e nagy napért áldozni egy életet csak dicsőség lehet. Olvassuk el e kis könyvből *Tana Lajos*, az ifjú hős nevét és gondolatban szálljunk el a kujdanovi temetőbe, hol már örökre megpihent többi társaival s mondjunk imát az Istennek, ki ily gyermekeket ad a hazának s szerető szülőinek. *Kisgyörgy* hdgy.

743. *Sárdi Mátyás*, nagykadácsi. A 82. gyalogezredben szolgál. Részt vett a Krakó, Varsó, Luck körüli csatákban. Betegen került a troppai, majd a székelyudvarhelyi és utóbb a kolozsvári Pasteur-intézetli katonakórházba.

744. *Sárdi Mózes*, az előbbinek bátyja, előbb a Kárpátokban, majd Szerbiában és Montenegróban harcolt. Hosszasan feküdt betegen.

745. *Sárdi Zsigmond* mint honvéd őrmester csapatkórházban szolgál Szegeden.

(22. és 83.) *Pap Domokos* népfölkelő főhadnagy október végén szabadságon járt itthon. A Földrajzi Közlemények szeptemberi számában érdekes, becses cikke jelent meg Podoliáról.

(93.) *Dr. Borbély István* az olasz offenziva alatt teljesített kitünő szolgálataiért soron kívül főhadnaggyá lép-

tették elő és az ezüst Signum Laudissal tüntették ki.

(60.) *Gálffy Zsigmond* Belgrádból adott hirt magáról.

(206.) *Dr. Kiss Ernő* (árkosi) Észak-keleti Magyarországba vonult be ezredéhez s a máramarosi havasok felé irányították.

+

(132.) *Bálint Lajos* zászlós a 2. cs. és kir. gyalogezredben az 1916-iki nyári orosz offenzíva kezdetén, Baranovici közelében elesett. Mély részvéttel gyászoljuk a jeles, derék kötelességtudó katonát.

Öreg baka.

(1916 augusztus 20.)

Menet-század készül öreg legényekkel,
Az esti hatossal — mondják, — hogy menni kell.
Könnyes szemmel nézem s megesik a lelkem
Őszbe csavarodó öreg legényeken.

Most egy öreg baka lassan, óvakodón,
Nyájas arccal lép be a kerti kis ajtón;
Katonásan köszön s mosolyog is bele,
De a hangja remeg s fátyolos a szeme.

»Édes jó nacscsága! megkövetem szépen,
Ha meg nem bánthanám, volna egy kérésem:
Csak egy szál virágot, — Isten is megáldja —
Hadd tüzzek csákómra, talán... utóljára.
Mert nem lehet kérem édes jó nacscsága,
Hogy én virág nélkül menjek a csatába!«

Urmösi Károlyné.

Irodalom.

Perczelné új könyve. Felolvasások és közlemények. II. köt. Ára a háborúban megvakult katonák javára: 2 K. 50 f. Perczelné mindig valami okosat ír, de ahhoz hozzá teszi a szívét is. Alant soha sem jár s csak előre néz s oda igyekszik irányítani másokat is. Modern nő a fogalom helyes értelme szerint, aki azt vallja, hogy a maradiság ártalmára van minden jó ügynek. Tovább megy, arról van meggyőződve, hogy becsületos jó szándékkal jóvá lehet tenni az olyan ügyet is, amelyet mások rossz

hirbe hoztak. Gondolkozásának alapjává teszi a hitel, tudását átszűri benső meggyőződéssel. Hite van Istenben, hite van az emberben s úgy akarja befolyásolni környezetét, tehát hallgatóit és olvasóit is, hogy azokban ébredjen föl a haladásra, a jobbá levésre való készség s mindenek fölött az a gondolat, hogy az embernek jól kell tenni másokért, mert az Isten azt akarja, hogy mindenki segítse elő a világ haladását.

Ez a kötet majdnem 600 oldalra terjedő hatalmas könyv. Korán elhunyt hű és jó férje emlékének ajánlja »hálátelt szívvel a hűséges és következetes lámogatásért«. Mi a gondolkozni és cselekedni szerető férfiak figyelmét kérjük a könyvre. Nem fölösleges az itt rejlő gondolatok megismerése és megszívlelése.

A negyven közteleny többsége a nőkérdéssel foglalkozik. Úgy tartja, hogy a nők gondolatai, »még ha tényleg túlságosak és alkalmatlanok volnának is — új világlátásnak, sőt, de reformátori gondolatoknak nevezhetők«. Nem bocsátkozhatunk eszméi boncolgatásába — habár határozottan megérdemlik — de azt kimondjuk, hogy a nők megítélése és megbecsülése nem elég igazságos és nem kellően méltányos. Perczelné az eltévedt nőről szólva, jogosan veti szemére a társadalomnak, hogy kegyetlen, hanyag, büszke és szeretet nélküli, mert látja, sőt készíti számára az örvényt, elnézi a velők folytatott üzérkedést, ahelyett, hogy becsületes őszinteséggel gátul állana a mindennapi történetek elébe. Perczelné azért akarja emancipálni a nőt, hogy edződjenk önvédelemre és becsületes életre.

Még csak arra figyeltetjük az olvasót, amit a Jézusra vonatkoztatva ebbe a könyvbe iktatott számtalan helyen. Az eszményt Jézusban látja. A mai romlottság megszűnését a jézusi erős föllépéstől és kíméletet nem ismerő szókimondástól várja. Régen megmondottuk, hogy Perczelné apostol, a mi apostolunk. Köszönjük neki szünetlen fáradozását és annak értékes gyümölcsét, ezt az új könyvet.

Örömhír. Az egyházi irodalomnak nagy eseménye van. A reformáció negyedszázados ünnepére evangélikus testvéreink lefordították és kiadják az *Újtestamentumot*. Az első füzet a *Máté szerinti* evangéliumot adja dr. Masznyik Endre theol. igazgató-tanár fordításában. Üdvözljük addig is, mig érdemileg méltathatjuk.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Új örökös alapítók. Az 1916. évi D. F. E. közgyűlés is meghozta az örökös alapítókat, eddig hármat: Egy unitárius lelkész, ki magát megnevezni nem akarja (87), Fazakas Lajos esperes dr. Boros Györgyné tiszteletére (88), Csongvay Lajos köri gondnok (89).

Az unitárius egyházi Főtanács jegyzőkönyve megjelent.

Az E. K. Tanács intézkedett, hogy menekülő hiveink kellő útmutatásban és támogatásban részesüljenek, ha Kolozsvárra jönnek. A belső emberek és özvegyek is részesültek első segélynyújtásban. A hadisegélyező bizottság Budapesten báró Daniel Gábor elnöklete alatt 14.800 K segélyt nyújtott, mely szép összeget budapesti lelkész Józán Miklós afia a jelentkezőknek különböző összegekben kiosztotta. A kormánybiztos 5000 koronát bocsátott a főt. püspök úr rendelkezésére, gróf Bethlen Ödön főispán 2000 koronát. Az összegek kiosztását bizottság intézte az adott körülmények figyelembevételével. Ujabb rendkívüli segély is érkezett a hadisegélyező-bizottságtól. Később kerül kiosztás alá.

Az egyházi értékek megmentése nagy nehézséggel járt a háromszék-megyei egyházközségekben, honnan pár óra alatt kellett menekülni. Félni lehet, hogy több értékes tárgy odaveszett. Az E. K. Tanács a meg nem szállott egyházközségekbe Kelemen Lajos

levéltáros afiát küldte ki, hogy a műértékű tárgyakat vegye át és hozza Kolozsvárra.

Az egyházközi gondnoki karban nagy változás állott be. A kolozsdo-bokai egyházkör gondnokai: Gott-hárd Sándor és Benkő Mihály elhunytak. Egyik helyre Ürmössy Jenőt választotta meg a kör. A háromszéki egyházkörben Kelemen Lajos gondnok, a keresztúriban Gálffy Kálmán lemondottak. A választások csak akkor történnek meg, ha helyre áll a rendes polgári élet.

A kolozsi egyházközség részére a pünkössti ünnepek alkalmával Timár Ferencné Dezső Mária egy 50 kor. értékű urasztali terítőt; özv. Fazakas Istvánné és leánya Biri szintén egy himzett terítőt adományoztak 50 kor. értékben. Adományozóknak ezúton is köszönetet mondunk. Kolozs, 1916 július hó. *Szekely Mihály* gondnok, *Kiss Sándor* lelkész.

Péter Sándor lelkész és neje, Bitai Mária neve szüntelen forog a szemünk előtt, mert szívök állandóan szórja jótékony cselekedeteit. Legközelebről a kolozsvári egyházközségnél tettek 200 K alapítványt. Az Isten éltesse és áldja meg őket javaival, hogy buzgóságok forrása el ne apadjon.

A rabló betörés százezrek szemét töltötte meg könnyel, szívét soha ki nem gyógyítható keserűséggel. Aránylag a szegény unitáriusok-

nak jutott legtöbb ebből a méregpohárból. És milyen módon! A gyáva vad hordák a fegyveres katonával nem mertek szembezállani, ellenben a szegény asszonyt, mialatt kútja mellett gyanutlanul mosott, célba vették és lelőtték. Az idős férfit csellel magukhoz hívták, elkinozták, leölték vagy szemét kiszurták s otthagyták a mezőn, vagy az útszélen. Vannak ragadozó vadállatok, melyek hasonlót mívelnek, de azok között is a nemesebb faj csak ellenségét bántja. A hazai görög egyházak tiltakoznak e vad nép eljárása ellen. Jól teszik, ha érdemök szerint bánnak velök!

Első látogatás. Több lelkészünk már akkor tett kísérletet a hazamenésre, amikor az ellenség még hazánkban volt. Most már legtöbben hazatértek Udvarhelymegyében és Kisküküllőben. A homoródhévízi, datki, fogarasi lelkészek lakása, de bizony a temploma is teljesen föl volt dulva, ki volt fosztva, pusztává volt téve. Nincsen hová fejüket lehajtani. Másokat is ért nagy csapás. Értesülésünk van a székelyszentmihályi és böződi lelkészek házában végzett nagy pusztításról. Első hirt fogunk kapni a brassói, kőrösi, szentkirályi, szentgyörgyi parochiákról, amelyeket Kovács Kálmán egyházi főszámvevő szives lesz meglátogatni, mire a főt. püspök úrtól megbízást kapott.

Akik otthon maradtak. Két lelkészünkről van tudomásunk, hogy az oláh betörés alatt otthon maradtak: Kisgyörgy Sándor tiszt. esperes-lelkész és Székely Zsigmond kálnoki lelkész. Tapasztalataikról és élményeikről, majd elszámolnak, reméljük. Minket az a gondolat foglalkoztat, hogy az otthon maradtaknak volt tanácsadójuk és vigasztalójuk, habár csak egy-két helyen is s nem jártak úgy, mint a nyikómenti asszony, aki azt se tudta, hogy mikor volt vasárnap, holott éppen aznap is vasárnap volt. E két lelkészünk korának és nyelvismeretének köszönhető, hogy a hitvány ellenség elég kiméletes volt és megengedte, hogy templomozzanak. Sz. Zs. Kálnokon, Köröspatakon és Árkoson teljesített szolgálatot. Eppen Árkoson imádkozott a szószéken, midőn Brassó visszavételénél bömböltek ágyuink. A templom zokogástól és ágyudőrejtől zúgott, zengett. Megható jelenet!

A hadiárvak számbavételére, lehető gondoztatására, jövőjének irányítására az E. K. Tanács dr. Boros György egyh. főjegyző elnöklete alatt, Csifó Salamon és Vári Albert tagokból bizottságot küldött ki. Lelkészek, anyák és más érdekeltek is ismertessék a bizottságot és ismertessék meg a hadiárva állapotával.

Ki volna hajlandó hadi árva-fiú vagy leány nevelését vállalni?

Az egyület pénztárába a folyó évi június 20-tól szeptember 20-ig tagsági és előfizetési díjat fizettek: Balázs Mózesné Lókod, Domján Péterné, Kovács Gézáné, Sikó

Géza, Csegezi Árpád, Puskás Lajosné, Varga István, Pap Máttyás, Rácz Mihályné, Lakatos Ferenc, dr. Pálffy Ferenc, Ürmösi Jenő tanár, Antónia János, dr. Eszaky Ödön, özv. Nyiredi Gézáné, Végh Mihály, Vajda Sándor, dr. Tompa János, Kindl Károlyné Kolozsvár 1916-ra; Berei Mózes, özv. Koncz Benjáminné Kissolymos, Kilyén Mózesné Iklánd 1915—1916-ra; Gegesi Sámuelné Torda 1914—1915-re; dr. Vas Miklós Kaposvár 1913—1916-ra; G. Buzogány Rebekia Ujszékely, Unitárius Egyházközség Orosháza, A. Pápay István Palánka, Németh Mária Nagylak, Pap Pál Kobátfalva, Varga János Kaca 1916-ra; Horváth István Mócs 1913—1916-ra; a segesvári fiókegylet tagjai 50 K, Tób Zsigmond Nyárádremete, Weress Ferenc Felsőtök, Incze Dániel Tarcsafalva, Máté Áron Ujvidék, Ziony Antalné Erdőtelek 1916-ra, Budapesti D. F. Egylet 100 K, Dimény Zsigmond Vecsés, özv. Velits Károlyné Torda, Ambrus Mária Budapest, Gyórfy Béla Táboriposta 43, Tóbis Simon Marosujvár, László Gyula, László Domokosné, Szimics Adolf, Utó Lajos, Nagy Domokos Kolozsvár 1916-ra; a kolozsi fiókegylet tagjai 28 K; Gyórfi Béla Táboriposta 43. 1917-re.

Az aranyostordaköri fiókegylet pénztárába fizettek: Lőrinczy Dénes Torda, Nagy Dénes Alsójára, Alsójárai Unit. Egyházközség, Aranyosrákosi, Alsó-Felsőszentmihályfalvi, Csegezi, Kövendi, Komjatszegi, Mészköi, Sinfalvi, Szindi, Tordai, Tordai és Várfalvi Egyházközségek 1914—1916-ra; Bágyoni Egyházközség 914—915-re, Osváth Domokos Aranyosrákos 1911—1913-ra, Bardocz László Torda 1911—1915-re. (Várjuk a többi tagtól is.)

A kereszturkői fiókegylet pénztárába fizettek: Murvai Lajos Fiátfalva, Ekárt Andor Csehétfalva, Barabás Lajos Székelykeresztur 1916-ra; Pap Dániel Csehétfalva 1915—1916-ra; Kálmán János Fiátfalva 1913—1916-ra; András Zsigmond Firtosvárálja 909—1916-ra; József János 1913—1915-re.

Az udvarhelykői fiókegylet pénztárába fizettek: Deák Mózes Homoródujfalu 914-re, Deák Mózesné 1914—1916-ra.

A küküllőkői fiókegylet pénztárába fizettek: Székely Tihámér Magyaršáros 1915—1916-ra; Gvidó Mózes 1910. és 1916-ra; Biró Pál Marosszentbenedek 1912—1916-ra, Ifj. Utó Lajos Küküllődombó 1913—1916-ra; Molnár János Ádámos, Unitárius Egyházközség Dicsőszentmárton, Id. Utó Lajos Küküllődombó, Kovács István Bethlenszent-Miklós, Sándor Gergely, Unitárius Egyházközség Désfalva, Szász Dénes Harangláb, Szabó Albert Szőkefalva, Unitá-

rius Egyházközség Radnót-Maroscsapó, Gvidó Béla, Gvidó Béláné Dicsőszentmárton 1916-ra; Unitárius Egyházközség Küküllődombó 1916—1917-re.

A fogarasi fiókegylet pénztárába fizettek: Ürmössy János 1914-re; Csiki István 1914—1915-re; Fejér Jánosné, Szabó Józsefné, Katona Márton 1914—1916-ra; Bedő Ferenc, Szentpáli Gyula, Kálmán Dénes, Moskovits Jánosné 1915—1916-ra; Mérész Józsefné, Orosz Jánosné, Antal Lőrinc, Arkosi Tamás, Molnos Lajos, Tövissy Lőrinc, Vass Domokos, Nyiredi Áron, Patakfalvy Zsigmond, Orbán Jánosné, Gál András, Kiss István 1916-ra; Fekete József 1916—1917-re.

Alapítói díjban fizettek: Bartha János Torockó 100 K, Szalmári Pál Kolozsvár 200 K, Varga Dénes Torda 100 K, Fekete Ferenc Torda 40 K, Imreh József Verespatak 50 K, Kovács Imre és neje Bágyon 100 K, Kun Sándor 32. honv. gyalogezred 100 K. Az Egylet perselyébe ajándékozott dr. Várady Aurél Kolozsvár 10 K-át, Tóbis Simon Marosujvár 2 K-át. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1916 szeptember 20-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Háborus egyházi irodalom.

<i>Bodor János</i> : Isten igéje a háboru id.	K	3.—
<i>Bokross Elek</i> : Isten a mi erősségünk	„	1.—
<i>Imrek</i> : Ég felé (A magyar sziv fohászai a nagy háboru idején)	„	1·20
<i>Kirner A. Bertalan</i> : Hősök, imádkozunk a kórházban is	„	—20
<i>Lencz Géza</i> : Beszédek és imák háborui alkalmakra III. kötet	„	5.—
<i>Lukácsy Imre</i> : Imé hamar eljövök	„	1·80
<i>Soós Károly</i> : Isten és a haza mindenünk	„	1·20
<i>Szombati-Szabó István</i> : A halál szerűjén. Imádságok hősi halált halt katonák koporsója felett	„	3.—
<i>Szüts Lajos</i> : Egyházi beszédek tekintettel a háborura	„	1·20
<i>Uray Sándor</i> : Örököld koszoru	„	1.—

Kaphatók: **KÓKAI LAJOS** könyvkereskedésében BUDAPEST, IV., Kammermayer Károly-utca 3. szám.

Egyesült **K**önyvnyomda
Részv.-Társ.

Telefon: 856.

Kolozsvár
Ferencz József-út 85

Nyomta az Egyesült Könyvnyomda Részvénytársaság Kolozsvárt.